

บทที่ 2

เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การอ่านจับใจความ

1.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ

1.2 จุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ

1.3 ประเภทของการอ่านจับใจความ

1.4 องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ

1.5 ความสามารถในการอ่านจับใจความ

1.6 หลักในการสอนอ่านจับใจความ

2. การเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

2.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

2.2 ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3 การเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

2.4 กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

2.5 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

3. ทฤษฎี/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. กรอบความคิดในการวิจัย

6. สมมุติฐานในการวิจัย

การอ่านจับใจความ

1. ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความนักการศึกษาของไทยได้ให้ความหมายของคำว่า การอ่านจับใจความไว้ต่าง ๆ ดังนี้

อรุณณี สายเสมา (2536 : 18) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับใจความสาระสำคัญแปลความให้เข้าใจตรงกันกับผู้เขียนต้องการสื่อกับผู้อ่านได้

แววมยุรา เหมือนนิล (2538 : 9) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่อง หรือของหนังสือแต่ละเล่มว่าคืออะไร ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นใจความสำคัญ
2. ส่วนที่ขยายใจความสำคัญหรือส่วนประกอบ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 88) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การทำความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ โดยการแปลความของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 133) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ แล้วสามารถบอกใจความสำคัญของเรื่อง สรุปสาระสำคัญ ระบุนัยสำคัญได้

ไพเราะ วุฒิเจริญกุล (2540 : 41) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่าหมายถึง การทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่อ่าน สามารถที่จะจับสาระสำคัญของเรื่อง แปลความหมายของสิ่งที่อ่านและมีความเข้าใจจุดสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

สุภาณี พัดทอง (2543 : 65) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่าหมายถึง ความคิดสำคัญเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญเป็นทักษะเบื้องต้นของการอ่านหนังสือ ที่ผู้อ่านจำเป็นต้องมี เพื่อได้รับสารที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ได้รวดเร็วและถูกต้องตรงประเด็น

เพียร์สัน และคณะ (P.D. Pearson and others, 1992 : 149) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การสร้างความหมายในสิ่งที่อ่านโดยตัวผู้อ่านเอง ซึ่งความหมายนั้นอาจคล้ายคลึงกับความหมายที่อยู่ในความคิดของผู้เขียน

เฮอร์เบอร์ และคณะ (Herber and others, 1993 : 208) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การที่ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน

จากความหมายของการอ่านจับใจความดังกล่าว พอสรุปได้ว่าการอ่านจับใจความหมายถึง การทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านและแปลความหมายของเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่านได้ สามารถที่จะจับสาระสำคัญของเรื่องและแปลความหมายของสิ่งที่ได้อ่าน มีความเข้าใจจุดสำคัญของเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างดี

2. จุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความ

มีนักการศึกษาได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความไว้ดังนี้ คือ

สายสุณี สกุลแก้ว (2534 : 27) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (Scanning or Skimming Reading)
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea Reading)
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและใจความสำคัญโดยทั่วไป (Exploratory Reading)
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study Reading)
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical Reading)
6. อ่านเพื่อการวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดในเรื่องที่อ่าน (Analytical Reading)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 225 – 226) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การเรียนการสอนอ่านในใจ และจับใจความของเรื่องที่อ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 มีดังนี้

1. นักเรียนสามารถจับใจความ สรุปสาระสำคัญของข้อความหรือเรื่องที่อ่านได้
2. นักเรียนสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
3. นักเรียนสามารถเล่าเรื่องย่อได้ถูกต้อง
4. นักเรียนสามารถบอกลำดับเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง

5. นักเรียนสามารถสรุปข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้

กรกานต์ อรรถวรุฒิ (2540 : 17) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อความเข้าใจ และจับใจความ มีดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนอ่านและจับใจความสำคัญได้ ไม่ใช่อ่านเพื่อจบชั่วโมงเฉย ๆ เพื่อให้กิจกรรมการอ่านมีความหมาย การอ่านเพื่อความเข้าใจนิยมการอ่านจากเอกสารอ่านกระดาดแบบฝึกหัดที่ครูเตรียมมาโดยเฉพาะ ไม่ควรอ่านจากหนังสือทั้งเล่ม ควรมีเวลาอ่านเฉพาะและทำแบบฝึกหัดไปในชั่วโมงนั้น ๆ
2. ให้ผู้อ่านสามารถบอกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านว่ามีสาระอะไรบ้าง โดยให้เล่าหรือรายงานได้อย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงจะแสดงว่าผู้อ่านมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน
3. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ
4. ฝึกการใช้สายตา การอ่านเพื่อความเข้าใจ นิยมฝึกทักษะในการอ่านเร็วและตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ
5. อ่านเพื่อให้สรุปหรือย่อได้ว่าเรื่องที่อ่านนั้นเกี่ยวกับอะไร แม้จะไม่ละเอียด แต่ให้สามารถบอกได้บ้าง แม้จะไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม
6. อ่านแล้วสามารถคาดการณ์ ทำนายว่าเรื่องที่อ่านนั้นจะลงเอยไปในรูปใด
7. อ่านและทำรายงานย่อได้ โดยเฉพาะการอ่านประเภทนี้ต้องการฝึกทำโน้ตย่อ
8. อ่านเพื่อหาความจริง และแสดงข้อคิดเห็นประกอบด้วย

จากจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านจับใจความดังกล่าว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่เน้นที่อ่านแล้วสามารถจับใจความสำคัญ หรือสาระสำคัญของเรื่องหรือข้อความนั้นได้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ในชีวิตประจำวันมีสิ่งทีนักเรียนจะต้องอ่านเป็นอันมาก หากว่านักเรียนสามารถอ่านได้อย่างรวดเร็ว และจับใจความสำคัญได้ก็จะช่วยให้นักเรียนได้อ่านมาก ทำให้มีความรู้มาก สามารถทำงานที่ครูมอบหมายทุกวิชาได้เสร็จเรียบร้อยไปโดยเร็ว การอ่านจับใจความจำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอ่านเรื่องอะไรหรืออยู่ในระดับไหนก็ตาม เพราะถ้าไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ ก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการอ่าน

3. ประเภทของการอ่านจับใจความ

ประเภทของการอ่านจับใจความภาษาไทยนั้น มีผู้เสนอไว้ดังนี้

วารุณี อุคมธาดา (2537 : 27) ได้กล่าวว่าการอ่านจับใจความมีอยู่ 2 ประเภท คือ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการทำความเข้าใจเนื้อหาที่สำคัญของข้อความหรือหนังสือ รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของเรื่องด้วย และการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เป็นการทำความเข้าใจเฉพาะใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเท่านั้น

ไพเราะ วุฒิเจริญกุล (2540 : 41) ได้กล่าวว่าการอ่านจับใจความมีอยู่ 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม เป็นการทำความเข้าใจเนื้อหาที่สำคัญของข้อความหรือหนังสือ เพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ และเข้าใจจุดหมายสำคัญของข้อความหรือหนังสือนั้น ๆ ได้ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมทำได้ด้วยการพลิกดูหรือกวาดสายตาผ่านหัวข้อต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าจะแต่ละหัวข้อมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยวิธีการเชื่อมโยงเนื้อหาและแนวความคิดตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ อย่างราบรื่น
 2. การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เพื่อทำความเข้าใจใจความสำคัญของข้อความ ผู้อ่านที่ชำนาญอาจจะไม่จำเป็นต้องอ่านทุกตัวอักษร ในขณะที่ผู้อ่านมีประสบการณ์น้อยต้องอ่านอย่างพิถีพิถันพิจารณาจึงจะสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องได้ ใจความสำคัญนั้นมิได้มีความหมายจำกัดเพียงแก่นเนื้อเรื่องที่สำคัญเท่านั้น นักอ่านที่ดีอาจจะเก็บสาระสำคัญของหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ หรือบทความหนึ่ง ๆ ได้หลายแง่ เช่น เก็บความรู้ เก็บเนื้อเรื่องที่สำคัญ เก็บแนวความคิดหรือทัศนคติของผู้เขียน และจุดหมายที่สำคัญของเรื่องซึ่งมีลำดับหรือนำหนักความสำคัญแตกต่างกัน
- ลักษณะของการอ่านจับใจความที่ดีนั้นควรจะอ่านทั้ง 2 ประเภทรวมกันคือ อ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมและอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ในขณะเดียวกันก็จะรู้จักวิเคราะห์ สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ

องค์ประกอบที่ทำให้เข้าใจการอ่านจับใจความของเรื่อง มีผู้เสนอความคิดไว้ดังนี้

สุนาณ นิธิมูทรากุล (2520 : 7 – 8, อ้างถึงใน นิติยา เดชเล. 2540 : 17 – 18) กล่าวว่า ความเข้าใจของการอ่านแต่ละบุคคลจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ประการ เช่น

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน บุคคลจะเข้าใจการอ่านสิ่งที่เขาอ่านแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์เดิมของตน และความคิดอันเป็นวัตถุประสงค์ของการอ่านที่เกิดขึ้นในขณะนั้น วัตถุประสงค์ในการอ่านมีดังนี้

- 1.1 อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ
- 1.2 อ่านเพื่อศึกษารายละเอียดที่สำคัญ
- 1.3 อ่านเพื่อศึกษาคำแนะนำต่าง ๆ เช่น การใช้เครื่องมือ เป็นต้น
- 1.4 อ่านเพื่อคาดการณ์ว่าเรื่องจะลงเอยเช่นไร
- 1.5 อ่านเพื่อศึกษาคูณค่าของสิ่งที่อ่าน
- 1.6 อ่านเพื่อรวบรวมเรื่องหรือย่อเรื่องแล้วนำมาเขียนใหม่
- 1.7 อ่านเพื่อเปรียบเทียบกับเรื่องราวหรือข้อความอื่น
- 1.8 อ่านเพื่อจดจำและเข้าใจเนื้อเรื่อง สำหรับนำไปใช้ชั่วคราวหรือนำไปใช้

ตลอดชีวิต

2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น และถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับ พิสัยของหมู่คำที่เด็กอ่านเข้าใจได้และขึ้นอยู่ความสามารถทางสติปัญญา ชนิดของประสบการณ์เก่า และความยากง่ายของข้อความที่เด็กอ่านด้วย

3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่านมากน้อยต่างกัน ความถูกต้องในความเข้าใจของเด็กย่อมแตกต่างกันมากน้อยตามประสบการณ์ความยากง่ายของข้อความนั้น ๆ

4. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ที่อ่าน และวิธีการพิเศษเฉพาะตัวของผู้อ่านแต่ละคน รวมทั้งประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องอาศัยความเข้าใจในคำศัพท์ ความสามารถ
 นึกภาพสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความและสิ่งอื่น ๆ

ดวงใจ ไทยอนุญ (2533 : 14) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน
 จับใจความไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบภายใน

1.1 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการอ่าน หมายถึง ความพร้อม
 ทางด้านสุขภาพ และความสามารถในการรับสาร

1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่าน หมายถึง ความสามารถ
 ทางสมอง ความสามารถในการใช้ภาษา ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาและความรู้เกี่ยวกับความหมาย
 ของคำ

1.3 พื้นฐานทางประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ตรงเมื่อได้เรียนรู้โดยตรง
 จากเหตุการณ์ที่พบเห็นหรือจากการทดลอง หรือประสบการณ์ทางอ้อม โดยการเรียนรู้จากวิทยุ
 โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์

1.4 ความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง การมีสมาธิ และมีความมั่นคงทางอารมณ์
 มีความเชื่อมั่นในตนเอง รับสารด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ

1.5 สภาวะทางร่างกาย หมายถึง ผู้ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี สมอง
 พลอดโปร่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอ่านสัมฤทธิ์ผล

1.6 แรงจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้อ่านเกิดความต้องการ
 อยากรจะอ่าน ดังนั้น ผู้เขียนจะต้องพยายามสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อย
 ตาม

2. องค์ประกอบภายนอก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 หนังสือ ตำรา โดยการจัดทำรูปเล่มให้กะทัดรัด มีสีสันสวยงาม น่าสนใจ
 ชื่อเรื่องเร้าความสนใจ

2.2 สิ่งแวดล้อมประกอบการอ่าน เช่น ห้องสมุด ควรจะเงียบสงบ การจัดวาง
 หนังสือควรจัดวางให้น่าอ่าน หยิบง่าย เป็นต้น

คอนเลย์ (Conley. 1995 : 50 – 58) ได้จำแนกองค์ประกอบที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ

1. ตัวผู้อ่าน (The Reader) ผู้อ่านที่เชี่ยวชาญจะมีแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่ภายในตนเอง ซึ่งสามารถสรุปแหล่งทรัพยากรในตัวผู้อ่านออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ความรู้เดิม (Prior Knowledge) หมายถึง ความรู้เดิมของผู้อ่าน รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องที่อ่าน ความคุ้นเคยกับภาษาที่ใช้ในบทอ่าน และความเข้าใจว่าจะคิดและอภิปรายโน้ตทัศน์ของเรื่องที่อ่านอย่างไร

1.2 เมตาคอกนิชัน (Metacognition) หมายถึง ความสามารถของผู้อ่านในการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการอ่านแต่ละสิ่ง การตรวจสอบความสำเร็จในการอ่าน และการปรับปรุงวิธีการที่ใช้เมื่ออ่านไม่เข้าใจ ความเข้าใจนั้นแทนที่จะเป็นลักษณะแบบตรงหรือเป็นไปตามลำดับ กลับมีลักษณะคล้ายคลึงกับการเดินทางเข้าไปในเขาวงกต ผู้อ่านที่ดีต้องเป็นนักกลวิธี ซึ่งรู้ว่าจะต้องปรับปรุงวิธีการที่ใช้ทำความเข้าใจอย่างไร ผู้อ่านที่ดีต้องรู้ว่าเนื้อหาและจุดประสงค์ที่ต่างกันทำให้ต้องใช้วิธีอ่านที่ต่างกัน

2. สิ่งที่อ่าน (The Text) การอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เขียนลงไปกับสิ่งที่ผู้อ่านรู้ ความหมายที่อยู่ในบทอ่านมีความจำกัด ตัวบทอ่านเองส่งผลต่อสิ่งที่ผู้อ่านพิจารณาขณะกำลังสร้างความหมาย ความหมายชนิดแรกที่เกิดขึ้นเรียกว่า ความเข้าใจบทอ่าน ความหมายชนิดที่สองเรียกว่า ความเข้าใจนอกเหนือบทอ่าน เป็นความเข้าใจที่ผู้อ่านใช้ความรู้ของตนเพื่อสร้างความหมายจากบทอ่านซึ่งมีความจำกัด

2.1 ความเข้าใจบทอ่าน (Text Comprehension) ในระหว่างที่อ่าน ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจภาษาที่ผู้เขียนเลือกใช้ในการสื่อสารความคิดในบทอ่าน ลักษณะสำคัญ 3 ประการของความเข้าใจบทอ่านมีดังนี้

2.1.1 เข้าใจคำศัพท์

2.1.2 ระลึกและระบุข้อเท็จจริงที่สำคัญ

2.1.3 ติดตามตามบทอ่านที่ปรากฏ

2.2 ความเข้าใจนอกเหนือบทอ่าน (Comprehension Beyond Text) หมายถึง ผู้อ่านใช้ความรู้ของตนเพื่อสร้างความหมาย ความเข้าใจนอกเหนือบทอ่านมี 2 ประเภท คือ

ความเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในบทอ่าน และความเข้าใจจุดมุ่งหมายและ/หรืออารมณ์ที่แฝงในบทอ่าน

2.2.1 ความเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในบทอ่าน (Applied Implicit) เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านบูรณาการข้อมูลจากบทอ่านกับความรู้เดิมเพื่อสร้างหลักการใหม่หรือหาข้อสรุป

2.2.2 ความเข้าใจจุดมุ่งหมายและ/หรืออารมณ์ที่แฝงในบทอ่าน (Scriptually Implicit) เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านใช้ความรู้เดิมของตนเพื่อสร้างความหมาย

3. บริบท (The Context) บริบทของการอ่านมีหลายองค์ประกอบดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เช่น ความรู้เดิมของผู้อ่าน ลักษณะของบทอ่าน และการกระทำที่ผู้อ่านถูกสั่งให้แสดงออก รวมถึงแรงจูงใจของผู้อ่านที่จะอ่านบริบทนั้นยังรวมถึงสถานการณ์ในการอ่าน

การอ่านที่จะเข้าใจเรื่องและจับใจความได้นั้น ต้องสืบเนื่องมาจากการอ่านให้เกิดทักษะ 5 ขั้น คือ อ่านออก อ่านคล่อง อ่านเข้าใจเรื่อง อ่านแยกแยะชนิดของข้อความ อ่านแล้วตีความหรือวินิจฉัยสารได้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่สำคัญที่สุดในการอ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องเข้าใจว่าผู้เขียนได้ส่งสารอะไรมาให้อ่านบ้าง โดยผู้อ่านจะต้องพิจารณาเอง รวมถึงต้องคำนึงถึงบริบทที่แวดล้อมตัวผู้อ่านด้วย

5. ความสามารถในการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความนั้นต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลายประการ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีผู้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

ชวาล แพรัตนกุล (2520, อ้างถึงใน วารุณี อุดมธาดา. 2537 : 24) กล่าวถึงสิ่งที่แสดงว่ามีความสามารถในการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. การแปลความ (Translation) คือ สามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้โดยแปลตามลักษณะหรือนัยของเรื่องราว ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้ดีสำหรับเรื่องราวนั้น ๆ โดยเฉพาะ

2. การตีความ (Interpretation) คือ ความสามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นส่วนย่อย ๆ ของเรื่องนั้น จนสามารถจะนำมากล่าวแบบนัยหนึ่งได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือ ความสามารถขยายความหมายและนัยของเรื่องให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงได้

มณีนรุตม์ สุกโชติรัตน์ (2532 : 54 – 57) ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านจับใจความไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. การอ่านตามตัวอักษร (Literal Reading) ผู้อ่านสามารถชี้คำสรรพนามที่ใช้แทนนาม หาประโยคสำคัญ ตั้งหัวข้อเรื่อง การเก็บใจความสำคัญ การหาความจริงจากเรื่อง การดำเนินตามคำสั่ง เรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน สามารถเปรียบเทียบและเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล รวมถึงการชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่อง

2. การอ่านตีความ (Interpretative Reading) เป็นการที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ สามารถกล่าวสรุป คาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า เข้าใจสำนวนภาษา ตั้งหัวข้อเรื่อง เก็บใจความสำคัญและรายละเอียดสำคัญ เรียงลำดับเหตุการณ์ เปรียบเทียบ เข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล และสามารถชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่องได้

3. การอ่านโดยใช้วิจารณญาณ (Critical Reading) เป็นความสามารถในการแยกความจริงกับความคิดเห็น การหาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง การพิจารณาเหตุผลความเหมาะสมและคุณค่า การชี้วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง

มิลเลอร์ (Miller. 1990 : 1) กล่าวถึงความสามารถในการอ่านจับใจความ ซึ่งสรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจตามตัวอักษรหรือข้อเท็จจริง (Literal or Factual Comprehension) ผู้อ่านสามารถบอกใจความสำคัญ รายละเอียดที่สำคัญและไม่สำคัญ เรียงลำดับเหตุการณ์และปฏิบัติตามคำแนะนำได้

2. ความสามารถตีความหรือสรุปลงความเห็น (Interpretation or Inferential Comprehension) สามารถตอบคำถามโดยใช้การตีความ อ้างอิงหรือสรุปความ เข้าใจอารมณ์และจุดประสงค์ของผู้เขียน ย่อความจากสิ่งที่อ่าน เข้าใจความที่เป็นเหตุเป็นผล สรุปใจความสำคัญได้

3. ความสามารถอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reading) เป็นความสามารถประเมินหรือตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์ที่ผู้อ่านกำหนดขึ้น ได้แก่ ความสามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับการแสดงความคิดเห็น ประเมินสิ่งที่อ่าน เปรียบเทียบสิ่งที่อ่าน แปลความภาษา บอกถึงความโน้มเอียงของผู้เขียนได้

4. ความสามารถอ่านอย่างสร้างสรรค์หรือการนำไปใช้ (Creative Reading)

เป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

จากคำกล่าวของนักการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความ เริ่มตั้งแต่การอ่านตามตัวอักษรหรือตามข้อเท็จจริง โดยอาศัยการแปลความ การตีความ สรุปลงความเห็น ประเมินหรือตัดสินสิ่งที่อ่าน ขยายความหมายและนัยของเรื่องให้ไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงได้

6. หลักในการสอนอ่านจับใจความ

นักการศึกษาได้เสนอแนะหลักในการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

ทรงพร อิศโรธกุล (2529, อ้างถึงใน วาสนา ไตรวัฒน์ชงไชย, 2543 : 19) ได้เสนอหลักในการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. ควรสอนให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายทั้งหมดในย่อหน้า และความหมายของทั้งบทอ่านด้วย รวมทั้งรู้จักการอาศัยข้อความที่มาก่อนหรือหลังมาคาดเดาความหมายของคำประโยค หรือย่อหน้าที่กำลังอ่านอยู่
2. ควรสอนให้ผู้เรียน อ่านเพื่อให้ได้ความเข้าใจทั้งหมด ดังนั้นแบบฝึกหัดการอ่านจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความเข้าใจกว้าง ๆ เช่น ถามจุดมุ่งหมายของบทอ่านแล้วจึงถามความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์สำนวน หรือรายละเอียดของเรื่อง
3. ควรหัดให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับบทอ่านที่เป็นเอกสารจริง แทนการอ่านตำราที่เลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพราะชีวิตจริงคนเรามักพูดหรือเขียนข้อความหมายเดิม อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว หรือมีการใช้บริบทช่วยในการเดาความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ปรากฏในบทอ่านที่ถูกดัดแปลงทำให้ง่ายขึ้น แต่จะมีในบทอ่านจากเอกสารจริง
4. การสอนอ่านจับใจความ ไม่ควรแยกการสอนอ่านออกจากทักษะอื่นโดยสิ้นเชิง เพราะในชีวิตจริงเมื่อเราได้อ่านอะไรแล้ว เรามักเล่าหรือเขียนให้ผู้อื่นได้รับทราบ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการอ่านควรใช้สัมพันธ์ทักษะ
5. ต้องให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายก่อนเริ่มอ่านทุกครั้ง เพื่อจะได้เลือกกลวิธีการอ่านที่เหมาะสมมาใช้

6. ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาและฝึกฝน ความสามารถในการใช้ทักษะการเดา การทำนาย การตรวจสอบ และการถามคำถามตัวเอง ดังนั้นแบบฝึกหัดต้องไม่มีคำตอบที่สมบูรณ์ แบบเพียงคำตอบเดียว และควรเน้นกระบวนการที่จะได้คำตอบมากกว่าสนใจเพียงคำตอบเท่านั้น

7. บทอ่านและกิจกรรมการอ่าน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถ ในการอ่าน และสามารถนำทักษะการอ่านมาใช้ในการอ่านที่ยังไม่คุ้นเคย

8. ควรปล่อยให้ผู้เรียนอ่านด้วยตนเองหลังจากที่ครูให้หลักการอ่าน ได้สอนศัพท์ บางคำที่คิดว่าจะเป็นปัญหา และได้แนะนำเรื่องพร้อมทั้งมองหมายงานให้แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน ได้ฝึกแก้ปัญหาโดยการเดาความหมายคำศัพท์จากบริบท

บันลือ พุกกะวัน (2530 , อ้างถึงใน นิติยา เดชเล.2540 : 20 – 21) ได้เสนอแนะ หลักการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. สอนคำที่ควรศึกษา หรือคำที่มีความหมายพิเศษให้ก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหา เกี่ยวกับการตีความ จับใจความ
2. ตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ เพื่อให้นักเรียนรู้จักประสงค์ก่อนอ่าน
3. สรุปโครงเรื่องให้ฟังก่อนอ่าน
4. สนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่อ่าน
5. กำหนดเวลาในการอ่านให้เหมาะสมกับจำนวนคำ และลดเวลาให้น้อยลงทีละน้อย (จำนวนคำหมายถึงคำตามหลักภาษา)

6. ควรแนะนำให้รู้ว่าข้อความสำคัญหรือใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าจะอยู่ ตอนต้นของย่อหน้า หรือตอนท้ายของย่อหน้า และสรุปจะอยู่ตอนสุดท้ายของเรื่อง แต่ถ้าเป็นบท สนทนาหรือร้อยกรอง จะต้องอ่านจับใจความทุกบรรทัด

7. ควรนำเรื่องง่าย ๆ สั้น ๆ ให้ฝึกก่อน แล้วเพิ่มความยาวขึ้นตามลำดับ
8. ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากการอ่าน เช่น ตอบคำถาม สรุปเรื่อง เพื่อทดสอบความเข้าใจ

9. หลังการอ่านในใจแล้ว อาจให้อ่านออกเสียงอีก โดยเฉพาะเนื้อเรื่องที่เป็น บทละคร บทร้อยกรอง

ทัศนีย์ สุขเมธี (2542 : 88) ได้เสนอหลักการสอนอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษหรือคำที่ควรทราบก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่อ่านจับใจความ

2. ให้นักเรียนรู้จักมุ่งหมายในการอ่าน หรืออาจมีการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ จะช่วยให้นักเรียนอ่านจับใจความได้ดีขึ้น

3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะอ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะให้อ่าน

4. กำหนดเนื้อหาและเวลาที่ให้อ่านได้อย่างเหมาะสมกับระดับ วัย และความสามารถ

5. ควรมีกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากการอ่าน เช่น ให้อธิบายคำถามหรือให้เขียนสรุปเรื่องราวเพื่อทดสอบความเข้าใจ หรืออาจให้อ่านออกเสียงซ้ำในเนื้อหานั้นอีกครั้งก็ได้

กูสแซค (Guszek. 1985 : 81) ได้เสนอหลักการสอนอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักทำนายสิ่งที่จะอ่านล่วงหน้าว่าสิ่งที่จะพบในการอ่านต่อไป น่าจะเป็นอย่างไร

2. ควรฝึกให้นักเรียนวางขอบเขตจากเนื้อหาเพื่อจะหาข้อมูลมาพิสูจน์สิ่งที่ตนทำนายไว้

3. ควรฝึกให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้มาจัดเป็นระบบระเบียบด้วยความเข้าใจของตนเอง

4. ควรฝึกให้นักเรียนพิจารณาว่าสิ่งใดมีความสำคัญ ควรจดจำบ้าง

5. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินผลสิ่งที่อ่านว่า เป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของผู้เขียน และมีความเชื่อถือได้หรือไม่

สรุปได้ว่า การสอนอ่านจับใจความนั้นจะต้องฝึกฝนสม่ำเสมอ เป็นลำดับขั้นตอน เรื่องที่นำมาให้อ่านควรเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้อ่าน

การเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นเทคนิควิธีเรียนอีกวิธีหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พรรณรัตน์ เเงาธรรมสาร (2533 : 35) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน (Cooperative Learning) เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบการทำงานของตนเองเท่า ๆ กัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน

อำพรณ ทิวไผ่งาม (2536 : 6) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าคือการที่นักเรียนทำงานร่วมกันในกลุ่ม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของบทเรียนที่กำหนดไว้ หรือสามารถแก้ปัญหาได้โดยนักเรียนรับรู้ว่า กลุ่มจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จในการเรียนเช่นเดียวกัน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 122) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึงวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนร่วมมือกันในการเรียน

ชาติชาย ม่วงปฐม (2539 : 28) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าหมายถึง การเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและสมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ นักเรียนมีความรับผิดชอบ 2 ประการ คือ การเรียนบทเรียนตามกำหนดและการช่วยให้เพื่อนเข้าใจบทเรียน นักเรียนจะค้นหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ในสถานการณ์การเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนจะต้องรับรู้และระลึกเสมอว่าตนเองจะไปถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน นักเรียนจะอภิปรายบทเรียนร่วมกัน ช่วยเหลือ สนับสนุนกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจบทเรียน

ชนาธิป พรกุล (2542 : 54) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกันในกลุ่ม และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 34) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรความรู้ รวมทั้งเป็นกำลังใจแก่กันและกัน

สุพล วังสินธ์ (2543 : 9) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นวิธีการเรียนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และให้ความสำเร็จของกลุ่ม

จันทรา ดันติพงสานุรักษ์ (2543 : 37) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น แต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อทุกคนในกลุ่ม

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1993, อ้างถึงใน ศุภวรรณ เล็กวิไล, 2539 : 44) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน เพื่อเป้าหมายของกลุ่ม สมาชิกมีความรับผิดชอบร่วมกัน

สลาวิน (Slavin, 1995 : 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการเรียนที่นักเรียนเรียนรู้และรับผิดชอบร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้รางวัล เมื่อสมาชิกทุกคนเรียนรู้จนบรรลุจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือนั้นหมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4-6 คน ภายในกลุ่มผู้เรียนจะมีความสามารถที่ต่างกัน ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและรับผิดชอบต่องานของกลุ่ม โดยที่สมาชิกกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานร่วมกันโดยเท่าเทียมกัน

2. ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือมีลักษณะหลายประการที่ส่งผลให้การเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1998 : 55 – 59) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือไว้ 5 ประการ คือ

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาท หน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จด้วย สมาชิกทุกคนจะได้รับผลประโยชน์ หรือรางวัลจากผลงานกลุ่มโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าสมาชิกทุกคนช่วยกัน ทำให้กลุ่มได้คะแนน 90 % แล้ว สมาชิกแต่ละคนจะได้คะแนนพิเศษเพิ่มอีก 5 คะแนน เป็นรางวัล เป็นต้น

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน (Face To Face Promotive Interaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่มฟังเป็นลักษณะสำคัญของการติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรงของการเรียนแบบร่วมมือดังนั้นจึงควร มีการแลกเปลี่ยน ให้ข้อมูลย้อนกลับ เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เพื่อเลือกในสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล เป็นความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยมีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะเหล่านี้เสียก่อน เพราะเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบผลสำเร็จ นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะในการสื่อสาร การเป็นผู้นำ การไว้วางใจผู้อื่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ครูควรจัดสถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ สมาชิกทุกคนต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน

สเปนเซอร์ (Spencer, 1994, อ้างถึงใน ขวัญหทัย สมักรคุณ, 2541 : 33 – 34) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือไว้ 6 ประการ คือ

1. เป็นกลุ่ม/ทีม (Group/Team) หมายถึง การจัดนักเรียนออกเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 2 – 6 คน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ขนาดของกลุ่มเหมาะสมที่สุดคือ 4 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้ร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถแบ่งงานให้ทำเป็นคู่ได้สะดวก

2. มีความเต็มใจ (Willing) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกันในการเรียนและการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมกัน มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่าง ร่วมกัน โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีการยอมรับกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จ ด้วยดี

3. มีการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการเพื่อให้การทำงานกลุ่มแบบร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างกฎของห้อง การจัดที่นั่งของกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกไว้ล่วงหน้า มีการให้สัญญาณเจียบที่ครูส่งให้ผู้เรียนทำ สัญญาณตามและเจียบเพื่อฟังคำสั่งต่อไป เป็นต้น

4. มีทักษะสังคม (Social Skill) หมายถึง มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) 4 ประการ คือ

5.1 มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก การช่วยเหลือพึ่งพากันและกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ และเข้าใจว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

5.2 มีความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล ทุก ๆ คนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการค้นคว้าการทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกันจึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

5.3 มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการค้นคว้า การทำงานเท่า ๆ กัน ทำโดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน กำหนดบทบาทก่อนหลัง

5.4 มีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อมกัน คือนักเรียนทุกคนในกลุ่มจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ไปพร้อม ๆ กัน

6. มีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดกิจกรรม (Structure) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งเทคนิคต่างๆ จะต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ เพราะแต่ละเทคนิคมีความเหมาะสมกับเป้าหมายที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น ต้องมีการทำงานเป็นกลุ่ม ภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทุกคนต่างมีบทบาทหน้าที่ของตนตามที่กำหนด มีการจัดการที่เป็นระบบ ทุกคนเต็มใจในการทำงาน

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน (Cooperative Intergrated Reading and Composition หรือ CIRC)

การเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
ขวัญเรือน โพธิ์วีเชียร (2538 : 16) ได้ให้ความหมายถึงการเรียนรู้แบบ CIRC ไว้ว่า เป็นการเรียนที่พัฒนาโดย Madden, Slavin และ Stevens เป็นโปรแกรมที่ใหม่ที่สุดของการเรียนเป็นทีมของนักเรียน เป็นโปรแกรมสำหรับสอนการอ่านและการเขียนในระดับประถมศึกษา

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 8) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบ CIRC ไว้ว่า เป็นโปรแกรมการเรียนที่เหมาะสมสำหรับการสอนอ่าน สอนเขียน และสอนทักษะทางภาษา (Language arts) สามารถใช้พัฒนาความสามารถในการอ่าน เข้าใจความแก่ผู้เรียนได้ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีพฤติกรรมร่วมมือ และมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ใช้นักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยเน้นที่หลักสูตรและวิธีการ

จันทร์ดา ดันติพงษ์สารักษ์ (2543 : 45) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบ CIRC ว่าเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนมีความสามารถในการอ่านพอสมควร ครูผู้สอนแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเก่งกับกลุ่มอ่อนให้จับคู่กัน ครูผู้สอนจัดสอนนักเรียนแยกทีละกลุ่ม ขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่ง กลุ่มที่เหลือจับคู่กันทำกิจกรรมที่ครูผู้สอนกำหนดให้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียน นักเรียนจับคู่กันทำกิจกรรมตามที่ครูกำหนด และนักเรียนต้องมีความสามารถในการอ่านพอสมควร

4. กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

การเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงกิจกรรมของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

Steven, Madden, Slavin and Farnish (1987, อ้างถึงใน ขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร. 2538 :

34 – 38) กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนไว้ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม ครูตั้งจุดประสงค์ของการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ทบทวนคำศัพท์เก่า แล้วให้นักเรียนอ่านเรื่องในกลุ่ม หลังจากนั้นครูอภิปรายเรื่องหลังจากที่นักเรียนได้อ่านแล้ว เมื่อนักเรียนได้รับการสอนอ่านเป็นกลุ่มแล้ว ก็จะได้ทำกิจกรรมในทีมของตน

2. การจับคู่กันอ่านออกเสียง โดยเริ่มจากนักเรียนอ่านเรื่องที่ได้อ่านในใจก่อน แล้วจับคู่ผลัดกันอ่านออกเสียง คนละ 1 บรรทัด ขณะที่คนหนึ่งอ่าน อีกคนหนึ่งจะต้องดูตามไปด้วย เพื่อตรวจตราว่าคู่ของตนอ่านผิดหรือไม่ จะได้ช่วยกันแก้ไข ในขั้นตอนนี้เป็นการฝึกถอดรหัส ในขั้นนี้ครูจะเดินไปรอบ ๆ คอยฟังและประเมินการปฏิบัติของนักเรียน

3. การทำความเข้าใจและทำนายโครงสร้างเรื่อง นักเรียนจะได้รับคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เมื่อนักเรียนอ่านมาได้ครึ่งเรื่อง จะให้นักเรียนหยุดอ่านแล้วให้บรรยายลักษณะทิศทางของเรื่อง และปัญหาของเรื่องที่อ่าน แล้วให้นักเรียนทำนายว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะถูกแก้ไขอย่างไร หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่านต่อจนจบ นักเรียนต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านว่าอะไรเกิดขึ้นบ้างในการแก้ปัญหา และให้นักเรียนเขียนเรื่องที่มีหัวข้อที่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในรูปแบบตัดต่อ

4. การฝึกอ่านออกเสียงคำศัพท์ กิจกรรมขั้นนี้นักเรียนได้รับรายการคำศัพท์ใหม่หรือคำศัพท์ยากที่ใช้ในเรื่องที่อ่าน ให้นักเรียนฝึกอ่านออกเสียงคำเหล่านี้กับเพื่อนในกลุ่ม หรือคู่ของตน จนกว่าจะสามารถอ่านได้คล่องและถูกต้อง

5. การให้ความหมายของคำศัพท์ ในขั้นนี้นักเรียนจะได้รับรายการคำศัพท์ในเรื่องที่อ่าน ซึ่งเป็นคำศัพท์ใหม่และให้นักเรียนเปิดพจนานุกรมดู หาคำจำกัดความของวลี และให้เขียนประโยคเพื่อแสดงความหมายของคำศัพท์แต่ละคำ

6. การสรุปเรื่องด้วยคำพูดของตนเอง หลังจากอ่านเรื่องแล้ว และหลังจากอภิปรายในกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนสรุปประเด็นหรือจุดสำคัญของเรื่องกับคู่ของตน โดยการสรุปนี้ให้นักเรียนใช้คำพูดของตนเอง

7. การทดสอบ หลังจากนักเรียนแต่ละคนได้ทำกิจกรรมดังที่กล่าวมาแล้ว ให้ผู้ของตนประเมินว่ากิจกรรมที่ผ่านมานั้นประสบความสำเร็จตามเกณฑ์หรือไม่ และครูจะประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียน นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือกันได้ คะแนนที่ได้จะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของคะแนนทีม

นาตยา ปิรันธนานนท์ (2540 : 15) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน ดังนี้

1. ครูผู้สอน เริ่มต้นจากครูจะสอนรวมทั้งชั้นด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เห็นควร จากนั้นจะมีการแบ่งผู้เรียนแบบละความสามารถ ซึ่งครูได้เตรียมไว้ล่วงหน้าแล้ว กลุ่มละ 4 คน ก่อนทำงานกลุ่มครูจะแนะนำวิธีเรียนแบบ CIRC รวมทั้งการวัดและการประเมินผลให้นักเรียนเข้าใจก่อน

2. การทำงานกลุ่มแบบ CIRC

2.1 ให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มตามที่ครูจัดไว้ให้ จากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กัน ในแต่ละคู่ทำงานตามที่ครูได้มอบหมายจากสื่อที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ กิจกรรมการเรียนรู้อาจให้จับคู่กันอ่านเนื้อเรื่อง คำศัพท์ ศึกษาความหมายของคำต่าง ๆ ฝึกเขียนคำศัพท์ ฝึกแต่งประโยค และศึกษาหลักภาษา ไวยากรณ์ เป็นต้น

2.2 เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้ภายในกลุ่มของตน ให้ทั้ง 4 คนมารวมกัน ต่างทดสอบกันและกัน โดยผู้เรียนอาจคิดแบบทดสอบขึ้นเอง หรือครูอาจเตรียมไว้ให้ แล้วให้ทุกคนในกลุ่มทำ จากนั้นตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งเซ็นชื่อกำกับเพื่อแสดงว่าผ่านการเรียนรู้ในเรื่องนั้นแล้ว รอการทดสอบจากครูต่อไป

2.3 ขณะทำงานกันในกลุ่ม ทุกคนต้องแสดงความรับผิดชอบในงานของตนและพึ่งพาช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม

2.4 ในระหว่างการเรียนด้วย CIRC นี้ ครูจะมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนไปอ่านหนังสือนอกเวลาเรียน จะเป็นหนังสือประเภทใดก็ได้ที่ตนสนใจ เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กเรียน แล้วให้ผู้เรียนทำบันทึก ให้เพื่อนในกลุ่มหรือครูหรือผู้ปกครองได้เซ็นรับทราบ

3. ครูประเมินในสิ่งที่เรียน เมื่อเสร็จสิ้นในการเรียนเรื่องนั้นแล้ว ครูประเมินความรู้ความเข้าใจ และการทำงานกลุ่มของนักเรียน โดยการให้คะแนนเป็นโบนัส ตามเกณฑ์ที่ครูกำหนดขึ้น ซึ่งได้แจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าก่อนแล้ว

4. ยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม นำคะแนนจากการประเมินผู้เรียนและคะแนนโบนัสรวมเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มใดที่มีคะแนนสูงสุดจะได้รับการชมเชยด้วยวิธีต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนจะต้องเริ่มโดยครูเป็นผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานก่อน แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ครูกำหนด หลังจากนั้นจะมีประเมินในสิ่งที่เรียน ให้คะแนน และยกย่องความสำเร็จของกลุ่ม

5. ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนไว้ ดังนี้

ชูศรี สนิทประชากร (2534 : 46 – 47) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ความรู้นั้นจะคงทนมากกว่า
2. รู้จักการใช้เหตุผลมากขึ้น มีความเข้าใจในเรื่องนั้นลึกซึ้งและมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่า
3. มีแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกที่จะเรียนรู้มากขึ้น
4. สนใจการทำงานและลดความไม่เป็นระเบียบวินัยของห้องเรียนลงได้มาก เพราะทุกคนทำงานร่วมกัน
5. ได้รับแนวความคิด ความสามารถมากขึ้นจากเพื่อน
6. มีการยอมรับในความแตกต่างระหว่างเพื่อนในด้านต่าง ๆ เช่น ลักษณะนิสัย เพศ ความสามารถระดับของสังคมและลักษณะแตกต่างอื่น ๆ ของเพื่อน
7. มีการช่วยเหลือสนับสนุนกันในด้านต่าง ๆ
8. มีสุขภาพจิต การปรับตัว และการทำงานในสถานที่เป็นธรรมชาติ ไม่เครียด
9. ใช้ความสามารถของตัวเองเต็มที่ที่จะให้แก่เพื่อน
10. มีทักษะในด้านสังคมมากขึ้น

11. มีทัศนคติที่ดีมากขึ้นต่อการเรียนวิชานั้น ต่อเพื่อนร่วมชั้น ครู และโรงเรียน

(ศุมนทา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา 2540 : 28 – 29 อ้างถึงใน ขวัญหทัย

สมักรคุณ. 2541 :52-53) กล่าวถึงประโยชน์ ของการเรียนรู้แบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่าน และเขียนไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะ ลักษณะการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับฝึกหัดต่อการเรียนรู้ของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ การเป็นผู้นำผู้ตาม

2. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

3. ช่วยลดปัญหาทางวินัยในห้องเรียน เพราะผู้เรียนทุกคนได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัย ในตนเอง ได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง

4. ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกัน ในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

จันทร์า ดันติพงสานุรักษ์ (2543 : 45 – 46) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประโยชน์ ต่อนักเรียนทั้งในด้านสังคมและวิชาการ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือ กระทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่ไม่เก่ง ทำให้ เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูล ที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันค้นหาข้อมูล ให้มาก คิดวิเคราะห์และเกิดการตัดสินใจ

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วย
มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น
ได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

สรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนคือ ทำให้นักเรียน
รู้สึกถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนได้มีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งแต่
และคนจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม และเมื่อประสบความสำเร็จในการทำงาน
ความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ก็ยิ่งเพิ่มความสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น

ทฤษฎี/แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 97) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง
ควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเตรียมการเรียนการสอนอ่านจับใจความ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่าผู้ที่มี
สติปัญญาดีจะสามารถรับรู้ และอ่านจับใจความได้ในเวลารวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่
ดีจะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วย
ให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น

2. ทฤษฎีการใช้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เน้นการกระทำซ้ำ ๆ จนตอบสนองโดย
อัตโนมัติ ดังนั้นการจัดหาเรื่องที่ตรงกับความสนใจก็จะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เกิดความต้องการ
ที่จะอ่าน ผลที่ได้คือการตอบสนองที่ดี

3. ทฤษฎีของ Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือ กฎของการรับรู้
ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ คือ

3.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่
คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็น
หมวดหมู่ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้เร็วขึ้น

3.2 กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ หากนักเรียนได้
อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.3 กฎของการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านเป็นไปโดยไม่หยุดชะงัก

2. ทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

ทฤษฎีพื้นฐานสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีดังนี้

1. ปรัชญาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey)

ศิริพร ทูเครือ (2544 : 15) ได้กล่าวถึงทัศนะของจอห์น ดิวอี้ ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนว่า ผู้สอนและผู้เรียนทั้งชั้นร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็น คิดต่อสื่อสารกันและกัน ด้วยวิธีเช่นนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการทำงาน ช่วยเหลือและร่วมมือกับผู้อื่น สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยขจัดปัญหาข้อขัดแย้งทางสังคม และสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในห้องเรียน นอกจากนั้นการให้โอกาสผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันและร่วมมือกัน ยังช่วยลดความเห็นแก่ตัวและการแข่งขันในหมู่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่ข้อสำคัญก็คือสิ่งที่ผู้เรียนจะกระทำร่วมกันนั้นควรมีพื้นฐานอยู่บนความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ตลอดจนมีความหมายแก่ผู้เรียนด้วย

2. ทฤษฎีสานามของเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin)

เสนีย์ แสงดี (2543 : 17) ได้สรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีสานามของเคิร์ต เลวิน ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
2. โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน
3. การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดย

ปฏิสัมพันธ์ในรูปของการกระทำ ความรู้สึกและความคิด

3. ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory)

อารี พันธุ์ณี (2540 : 198 – 200) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน ดังนี้

1. การชมเชยและการตำหนิ ทั้งการชมเชยและการตำหนิจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก จากการพิจารณาโดยละเอียดเกี่ยวกับอิทธิพลของการชมเชยและการตำหนิ ปรากฏว่าโดยทั่วไปแล้วการชมเชยจะให้ผลดีกว่าการตำหนิบ้างเล็กน้อย เด็กชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ
2. การทดสอบบ่อยครั้ง คะแนนจากการทดสอบจะเป็นสิ่งจูงใจ มีความหมายต่อนักเรียนอย่างมาก การทดสอบบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนตื่นตัวในการเรียน สนใจมากขึ้น
3. การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการเสนอแนะหรือกำหนดหัวข้อที่จะทำให้นักเรียนสนใจใคร่รู้ เพื่อให้เด็กค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง หัวข้อเหล่านี้อาจเป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าสงสัยไม่แน่ใจหรือเกิดความรู้ มาสนองความสนใจนั้นได้ ไม่ควรยากเกินความสามารถหรือต้องใช้เวลาเกินไป
4. วิธีการที่แปลกใหม่ ควรนำวิธีที่แปลกใหม่เพื่อเร้าความสนใจ โดยใช้วิธีการใหม่ซึ่งนักเรียนไม่เคยคาดคิดหรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น การให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียน
5. ตั้งรางวัลสำหรับงานที่มอบหมาย ครูควรตั้งรางวัลล่วงหน้าแก่นักเรียนทำสำเร็จ เพื่อยั่วยุให้นักเรียนพยายามมากยิ่งขึ้น และการให้รางวัลก่อนการเรียนรู้ก็ได้ ครูควรพยายามให้เด็กมีโอกาสได้รับแรงเสริมกำลังใจอย่างทั่วถึง
6. ตัวอย่างจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและคาดไม่ถึง การยกตัวอย่างประกอบการสอนควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยแล้ว เพื่อให้นักเรียนเข้าใจง่ายและรวดเร็วขึ้น
7. เชื่อมโยงบทเรียนใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้มาก่อน การนำสิ่งใหม่ไปเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยรู้มาก่อนจะทำให้เข้าใจง่ายและชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น เพราะคาดหวังไว้ว่าจะได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์และเป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไป

8. เกมและการเล่นละคร การสอนที่ให้แก่เด็กได้ปฏิบัติจริงทั้งในการเล่นและแสดงละครทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นด้วย

9. สถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนไม่พึงปรารถนา สถานการณ์ในชั้นเรียนที่อาจทำให้นักเรียนเบื่อไม่พอใจ ขัดแย้ง ควรหาทางลดหรือขจัด เพราะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียน อาจทำให้ไม่เข้าใจบทเรียนได้ ฉะนั้นในการเรียนการสอนครูต้องมีการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียน

ในการเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนร่วมกัน การที่จะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะผลสำเร็จนั้นมาจากสมาชิกทุกคน นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่เสริมสร้างแรงจูงใจทางสังคม ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่านจับใจความ

1.1 งานวิจัยในประเทศ

สายสุณี สกุลแก้ว (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สร้างชุดทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความของนักเรียน จากการทำข้อทดสอบหลังทำแบบฝึกหัดมากกว่าก่อนทำแบบฝึกหัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วารุณี อุดมธาดา (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอ่านโดยผสมผสาน กิจกรรมการอ่าน เค.ดับปลิว.แอล กับกิจกรรมการสอนโครงสร้างความเรียงที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบโครงสร้างความเรียง โดยใช้แผนภูมิประกอบมีความสามารถในการอ่านจับใจความสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการผสมผสานกิจกรรมการอ่าน เค.ดับปลิว.แอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิกุล ภูมิเสน (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อ จับ ใจความวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนและการสอนแบบปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัชนิวรรณ สวงโท (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง ประกอบการคูณสี่ วิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเพื่อจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงประกอบการคูณสี่มีประสิทธิภาพ 87.23/84.87 และการเปรียบเทียบ ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพเราะ วุฒิเจริญกุล (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะการอ่าน ภาษาไทย เพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านน้ำเที่ยง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมุกดาหาร พบว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกเสริมทักษะมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตยา เดชเล (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อจับ ใจความและความคงทนในการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนแบบ กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนและการสอนแบบปกติ พบว่าผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อจับใจความ วิชา ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิรงรอง อุดม (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยเพื่อสอน ซ่อมเสริมการอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมี ประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.10/86.70 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่เรียนด้วย แบบฝึกทักษะ ภาษาไทยเพื่อสอนซ่อมเสริมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

เสนีย์ แสงดี (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ที่ได้รับการสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี ด้วยการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนแบบกิจกรรม เอส ที เอ ดี กับนักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้การสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรา สุนทรนนท์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้คำและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู พบว่าความสามารถในการใช้คำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน

1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สติเวน , สลาบิน และ แมรี (Stevens, Slavin and Marie. 1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือและ การสอนแบบชี้นำที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสำคัญ การทดลองครั้งนี้นำไปสู่การค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนแบบชี้นำในการสอนกลวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการเพิ่มวิธีการเรียนแบบร่วมมือในการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจและกลวิธีจับใจความสำคัญ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาในเพนซิลวาเนีย จำนวน 486 คน มีครูผู้สอน 30 คน กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 ได้รับการสอนแบบชี้นำและวิธีการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนแบบชี้นำอย่างเดียว และกลุ่มควบคุมสอนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่สอนแบบชี้นำร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์การอ่านเพื่อความเข้าใจและกลวิธีการจับใจความสำคัญสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน

2.1 งานวิจัยในประเทศ

ขวัญเรือน โพธิ์วีเชียร (2538 : 82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซี ไอ อาร์ ซี ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปทุมวันและ

วัดปทุมวนาราม จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกอ่านด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซี ไอ อาร์ ซี กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกอ่านด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของ ซี ไอ อาร์ ซี และกลุ่มควบคุมเรียนการอ่านจากครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซี ไอ อาร์ ซี กับกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของ ซี ไอ อาร์ ซี และกลุ่มที่เรียนการอ่านจากครูตามปกติ มีความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซี ไอ อาร์ ซี มีแนวโน้มว่ามีความสามารถสูงกว่ากลุ่มอื่น

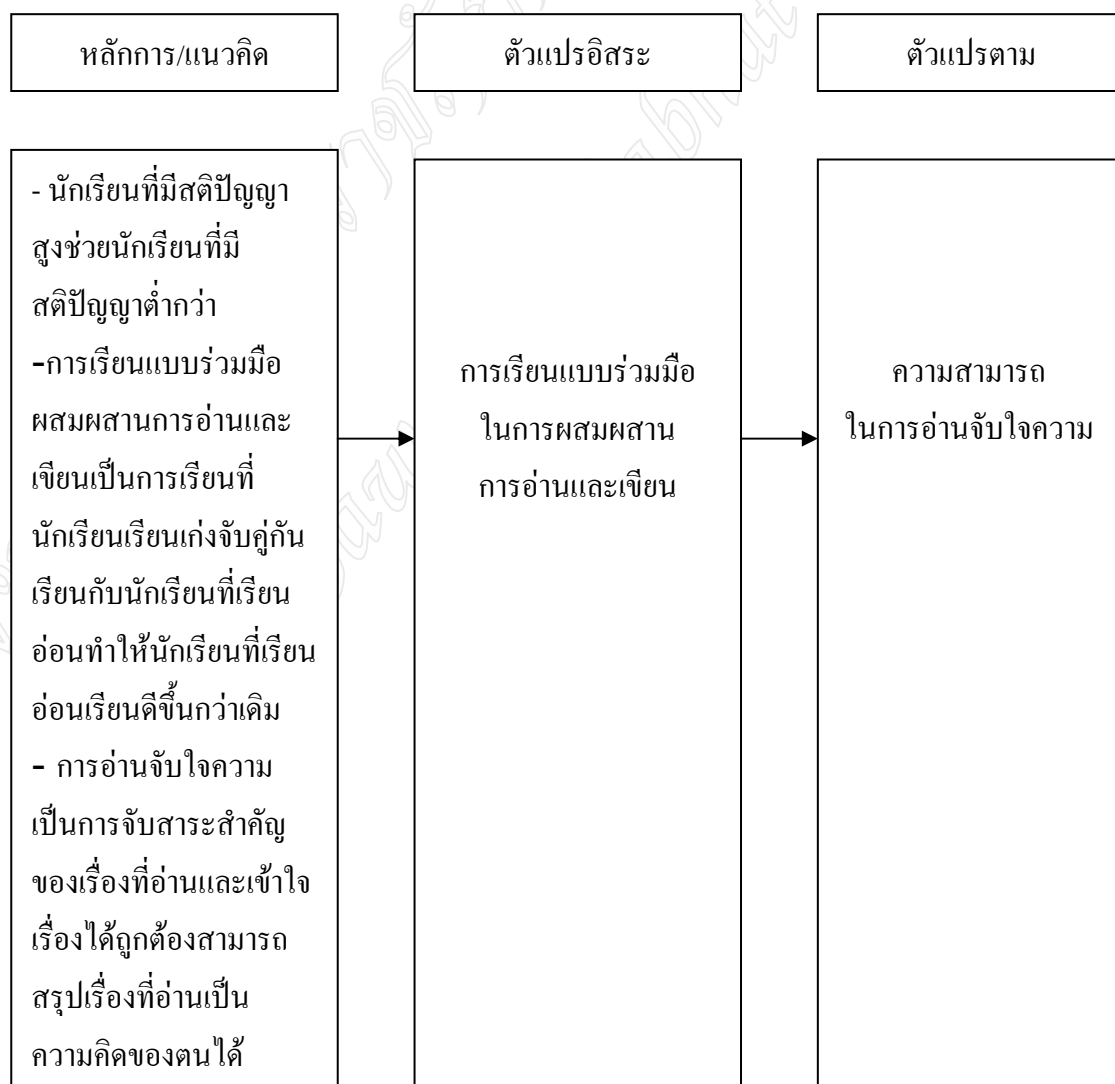
2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

สตีเวน ,สลาบิน และ ฟาร์นิช (Stevens, Slavin and Farnish. 1993 อ้างถึงใน ขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร. 2538 :39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนอ่านเข้าใจความและกระบวนการเรียนแบบร่วมมือ ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม CIRC กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนแบบปกติแต่ใช้อุปกรณ์และกิจกรรมตาม CIRC และกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 มีความสามารถในการอ่านเข้าใจความได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความและการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนทั้งในประเทศและต่างประเทศข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนเป็นวิธีการเรียนที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดี เพียงแต่ในประเทศไทยมีผู้วิจัยนำวิธีการนี้มาใช้ในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยเป็นจำนวนน้อย

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนนักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ นักเรียนทราบผลการเรียนของตนทันทีเมื่อเรียนจบ ข้อดีคือนักเรียนที่เรียนเก่งจะคอยช่วยเหลือแนะนำนักเรียนที่เรียนอ่อนให้ได้รับความรู้ไปพร้อม ๆ กัน มีความคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ผลงานของแต่ละคนจะมารวมเป็นผลงานของกลุ่ม ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ดังนั้นการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนจึงทำให้ความสามารถอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบความคิดในแผนภาพที่ 2.1 ไว้ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ และการเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียน พบว่าการเรียนแบบร่วมมือ ผสมผสานการอ่านและเขียนทำให้มีความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยสูงขึ้น ดังเช่น ผลการวิจัยของ อรุณณี สายเสมา (2536) วารุณี อุดมธาดา (2537) ขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร (2538) จิตติมา จรรยาธรรม (2539) ชาติชาย ม่วงปทุม (2539) ศุภวรรณ เล็กวิไล (2539) นิตยา เดชเล (2540) เสนีย์ แสงดี (2543) พัชรา สุนทรนนท์ (2544) ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนสูงกว่าการเรียนตามปกติ
2. ความสามารถในการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนแบบร่วมมือในการผสมผสานการอ่านและเขียนสูงกว่าก่อนเรียน